

Archeologisch onderzoek **Dokkumertrekweg 4 te Buitenpost**

Inventariserend veldonderzoek

GRONTMIJ ARCHEOLOGISCHE RAPPORTEN 140

Archeologisch onderzoek

Dokkumertrekweg 4 te Buitenpost

Inventariserend Veldonderzoek

GRONTMIJ ARCHEOLOGISCHE RAPPORTEN 140

Definitief

ISSN 1573-5710

Opdrachtgever:
Gemeente Achtkarspelen

Grontmij Nederland bv
Assen, 20 september 2006

Verantwoording

Titel : Archeologisch onderzoek
Dokkumertrekweg 4 te Buitenpost

Subtitel : Inventariserend Veldonderzoek
GRONTMIJ ARCHEOLOGISCHE RAPPORTEN 140

Projectnummer : DR 188435

Referentienummer : DR 188435

Revisie : 1

Datum : 20 september 2006

Auteur(s) : mevr. drs. A. Huizing-Schreur

E-mail adres : annette.huizing@grontmij.nl

Gecontroleerd door : mevr. drs. M. Hopman

Paraaf gecontroleerd :

Goedgekeurd door : dhr. ing J. Knol

Paraaf goedgekeurd :

Contact : Stationsplein 12
9401 LB Assen
Postbus 29
9400 AA Assen
T +31 592 33 88 99
F +31 592 33 06 67
E noord@grontmij.nl

Grontmij Nederland bv aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of uit de toepassing van de gegeven adviezen.

Administratieve gegevens

Datum opdrachtver-
strekking : 18 maart 2005

Opdrachtgever : Dhr. Th. Bouwmeester

Uitvoerder : Grontmij Nederland bv
Mevr. drs. A. Huizing-Schreur

Bevoegd gezag : Provincie Friesland
Dhr. dr. G. de Langen
Provinciaal archeoloog

Locatie : gemeente : Achtkarspelen
plaats : Buitenpost
toponiem : Dokkumertrekweg
RD coördinaten : centrum x 207.650
y 585.850
kaartblad : 6 Oost

Inhoudsopgave

1	Inleiding.....	5
1.1	Algemeen.....	5
1.2	Aanleiding en doelstelling.....	5
2	Bureaustudie.....	6
2.1	Werkwijze.....	6
2.2	Historische en huidige situatie.....	6
2.3	Toekomstige situatie.....	6
2.4	Geologie.....	6
2.5	Bodem.....	7
2.6	Bekende archeologische waarden.....	7
2.6.1	Archeologisch Informatiesysteem (ARCHIS).....	7
2.6.2	Archeologische Monumentenkaart (AMK).....	7
2.6.3	Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW).....	8
2.6.4	Friese Archeologische Monumentenkaart Extra (FAMKE).....	8
2.6.4.1	Steentijd.....	8
2.6.4.2	Midden bronstijd-Middeleeuwen.....	8
2.7	Conclusie bureauonderzoek.....	9
3	Veldonderzoek.....	10
3.1	Methode.....	10
3.2	Resultaten.....	10
3.2.1	Boringen.....	10
3.2.2	Archeologie.....	11
3.2.3	Conclusie veldonderzoek.....	11
4	Evaluatie.....	12
4.1	Samenvatting en conclusie.....	12
4.2	Aanbeveling.....	12
Bijlage 1 Locatie plangebied		
Bijlage 2 Locatie Boringen		
Bijlage 3 Literatuurlijst		

1 Inleiding

1.1 Algemeen

De heer Bouwmeester heeft aan Grontmij Nederland bv opdracht gegeven voor het uitvoeren van een Inventariserend Veldonderzoek (IVO) aan de Dokkumertrekweg 4 te Buitenpost, ten behoeve van een te realiseren stal. De locatie van het plangebied wordt aangegeven op bijlage 1.

1.2 Aanleiding en doelstelling

Aanleiding voor het onderzoek is de bouw van een stal met een afmeting van 48 bij 38 m. Bij de graafwerkzaamheden die gepaard gaan met de bouw, wordt de bodem vergraven en daarmee eventuele archeologische resten verstoord. Doel van het IVO is het opsporen en in kaart brengen van eventueel aanwezige archeologische vindplaatsen in het plangebied. Op basis van de resultaten van het onderzoek kan, in overleg met het bevoegde gezag worden bepaald of vindplaatsen in aanmerking komen voor een vervolgonderzoek. Het onderzoek bestaat uit een korte bureaustudie, een karterend booronderzoek en een rapportage.

2 Bureaustudie

2.1 Werkwijze

Bij het bureauonderzoek is aandacht besteed aan de huidige en historische situatie van het plangebied. Verder zijn de bekende en potentiële archeologische waarden in kaart gebracht. Daarbij is gebruik gemaakt van het Archeologisch Informatiesysteem (ARCHIS), de Archeologische Monumentenkaart (AMK), evenals bodem-, topografische en historische kaarten. Tevens is de Friese Archeologische Monumentenkaart Extra (FAMKE) geraadpleegd. Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek is een gespecificeerde archeologische verwachting opgesteld. Deze verwachting is in het veld getoetst door middel van een karterend booronderzoek.

2.2 Historische en huidige situatie

Het plangebied ligt op een erf (grasland) net ten noorden van de spoorlijn Groningen-Leeuwarden (punt 53, ANWB Topografische Atlas Friesland, p.53), aan de Dokkumertrekweg, ten oosten van Buitenpost in de gemeente Achtkarspelen in Friesland. Op een historische kaart van rond 1850 is de spoorlijn als gepland aangegeven (Grote Historische Atlas van Nederland, Noord Nederland). Er is dan nog geen boerderij ter plekke van het huidige plangebied. Op een kaart uit het begin van de 20^e eeuw is er bebouwing aanwezig, die vervolgens uitgebreid is tot de huidige situatie. De bouw van de boerderij zou erop kunnen wijzen dat de bodem in het plangebied verstoord is en eventuele archeologische resten verstoord of vernietigd zijn. Het gebied wordt gekenmerkt door een open en landelijk karakter.

2.3 Toekomstige situatie

In het plangebied zal een stal worden gerealiseerd. De diepte van de graafwerkzaamheden voor de realisatie van de kelder onder de stal zullen 60-80 cm bedragen, aldus een mondelinge mededeling van de opdrachtgever.

2.4 Geologie

Pleistocene (zie tabel 1) dekzandafzettingen worden in het plangebied relatief dicht onder het oppervlak aangetroffen, namelijk tussen 40 en 120 cm. Door temperatuurstijgingen en stijging van de grondwaterstand werd tijdens het Holoceen op het dekzand veen afgezet met daarop vervolgens zavel en klei (2300-600 jaar gelden), tijdens Subboreaal en Subatlanticum (Bodemkaart van Nederland, Blad 6 Oost Leeuwarden).

Tabel 1: indeling van het Kwartair

Chronostratigrafie		jaren geleden		
Kwartair	Holoceen	Subatlanticum	3.000-Heden	
		Subboreaal	5.000-3.000	
		Atlanticum	8.000-5.000	
		Boreaal	9.000-8.000	
		Preboreaal	10.000-9.000	
	Pleistoceen	Laat		130.000-10.000
			<i>Weichselien (ijstijd)</i>	<i>120.000-10.000</i>
		Midden		800.000-130.000
			<i>Saalien (ijstijd)</i>	<i>200.000-130.000</i>
		Vroeg		2.400.000-800.000

2.5 Bodem

Op de Bodemkaart van Nederland 1:50.000, blad 6 Oost Leeuwarden, wordt aangegeven dat de bodem in het plangebied bestaat uit zeeklei met profielverloop 3 (gMn83c, knippige poldervaaggrond). Dit houdt in dat de bodem bestaat uit zavel of klei op een tussenlaag van niet kalkrijke zware klei. Deze gronden zijn typerend voor het Noord-Oost Friese gebied.

Op de Bodemkaart van Nederland staan grondwatertrappen aangegeven. Grondwatertrappen geven een klassenindeling weer van de verschillende grondwaterstanden naar diepte en de seizoensvariatie in de grondwaterstanden. De trappen worden ingedeeld op een schaal van I tot VII (van respectievelijk nat tot extreem droog).

Het is bekend dat archeologische, organische resten bij een hoge grondwaterstand over het algemeen goed geconserveerd blijven. In diep ontwaterde (zand)gronden blijven organische resten bij uitzondering bewaard. In de omgeving van het plangebied wordt grondwatertrap III (GHG <40 cm, GLG 80-120 cm) aangegeven. Mogelijke archeologische, organische resten zullen in deze bodem waarschijnlijk goed bewaard zijn gebleven.

2.6 Bekende archeologische waarden

2.6.1 Archeologisch Informatiesysteem (ARCHIS)

In het archeologisch informatiesysteem ARCHIS staan alle bekende archeologische waarnemingen geregistreerd. Raadpleging van dit systeem wijst uit dat er geen waarnemingen in de directe omgeving bekend zijn.

2.6.2 Archeologische Monumentenkaart (AMK)

De AMK is een digitaal bestand van alle bekende behoudenswaardige archeologische terreinen in Nederland dat door de ROB in samenwerking met de betreffende provincie is opgesteld. Op de kaart staan terreinen met archeologische status aangegeven. De kaart baseert zich op gegevens uit ARCHIS. Statustoekenning vindt plaats nadat het terrein is getoetst aan een aantal door de ROB gehanteerde criteria (o.a. kwaliteit, zeldzaamheid en contextwaarde). Volgens de AMK is er in en in de directe omgeving van het plangebied geen AMK-terrein geregistreerd.

2.6.3 Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW)

De archeologische verwachtingskaart IKAW geeft een gebiedsindeling in vier categorieën weer op basis van de verwachting van archeologische vondsten (gebieden met een zeer lage, lage, middelhoge, dan wel hoge archeologische verwachting). De kaart is voornamelijk gebaseerd op bodemtypen. Volgens de IKAW heeft het gebied een middelhoge verwachtingswaarde.

De Provincie Fryslân adviseert echter geen gebruik meer te maken van deze kaart, aangezien de archeologische verwachtingskaart van het rijk (IKAW) onnauwkeurig en onbetrouwbaar bleek.

Hiervoor is de Friese Archeologische Monumentenkaart Extra (FAMKE) in het leven geroepen.

2.6.4 Friese Archeologische Monumentenkaart Extra (FAMKE)

Ter bescherming van het bodemarchief en om archeologische belangen in hun waarde te kunnen schatten heeft de provincie Fryslân het initiatief genomen om, zoveel mogelijk in samenwerking met het rijk en de gemeenten, het bodemarchief en de daartoe behorende aanwezigheid van archeologie zo goed mogelijk in kaart te brengen. De FAMKE (Friese Archeologische Monumentenkaart Extra) geeft behalve de aanwezige waarden in Fryslân tevens adviezen hoe om te gaan met het bodemarchief in geval er plannen worden gemaakt, waarin het bodemarchief bedreigd wordt.

2.6.4.1 Steentijd

In het plangebied kunnen zich volgens de FAMKE op enige diepte archeologische lagen uit de steentijd bevinden, die zijn afgedekt door een veen- of kleidek. Mochten zich hier archeologische resten bevinden, dan zijn deze waarschijnlijk van goede kwaliteit. De provincie beveelt daarom aan om boringen uit te voeren voor plangebieden (FAMKE).

2.6.4.2. Midden bronstijd-Middeleeuwen

In het plangebied kunnen volgens de FAMKE archeologische resten uit de Midden Bronstijd - Vroege Middeleeuwen voorkomen. Per plan dienen minimaal zes boringen te worden gezet, waarbij duidelijk wordt of er vindplaatsen in het gebied aanwezig zijn.

Tabel 2: overzicht van archeologische perioden¹

Periode	Tijd
Laat-Paleolithicum (Oude Steentijd)	tot 9000 voor Christus
Mesolithicum (Midden Steentijd)	9000 – 4900 voor Christus
Neolithicum (Nieuwe Steentijd)	5325 – 1900 voor Christus
Bronstijd	1900 – 800 voor Christus
IJzertijd	800 – 12 voor Christus
Romeinse Tijd	12 voor Christus - 450 na Christus
Vroege Middeleeuwen	450 – 1050 na Christus
Late Middeleeuwen	1050 – 1500 na Christus
Nieuwe Tijd	1500 na Christus – heden

¹ Ten behoeve van de dateringen is gebruik gemaakt van Lanting en Van der Plicht, 1996, 2000 en 2002.

2.7 Conclusie bureauonderzoek

In de directe omgeving van het plangebied zijn geen archeologische terreinen of waarnemingen bekend. Echter indien de bodem in het plangebied onverstoorde is, kunnen in het dekzand vondsten en sporen uit de Steentijd tot en met de Bronstijd worden aangetroffen. In de klei en zavel sedimenten hierboven, die zijn afgezet tussen 2300-600 jaar geleden, kunnen archeologische resten worden verwacht uit de IJzertijd tot en met de Middeleeuwen. Deze conclusie wordt ondersteund door de gegevens uit de FAMKE.

3 Veldonderzoek

3.1 Methode

Het veldonderzoek is uitgevoerd door twee archeologen en heeft plaatsgevonden op 18 april 2005. Het archeologisch veldwerk heeft bestaan uit de volgende onderdelen:

- Het uitvoeren van handboringen. Ter plaatse van het plangebied zijn 5 boringen uitgevoerd met een Edelmanboor (10 cm) tot circa 1,0 m onder het maaiveld. De locatie van de boringen wordt weergegeven in bijlage 3. De vrijkomende grond van alle boringen is beoordeeld op de aanwezigheid van archeologische indicatoren, zoals fragmenten vuursteen, aardewerk, houtskool, bot, et cetera. Tevens is tijdens het booronderzoek gelet op de aanwezigheid van verkleuringen in de grond, die kunnen duiden op bewoningssporen of cultuurlagen. Relevante lagen zijn gezeefd op een 4 mm-zeef.
- Van de boorpunten zijn de RD-coördinaten met behulp van dGPS vastgesteld.

3.2 Resultaten

3.2.1 Boringen

Uit het booronderzoek blijkt dat de bodem in het plangebied bestaat uit klei op veen op zand. Over het algemeen bestaat het bodemprofiel van de boringen uit een bouwvoor (Ap-horizont) met daaronder lichte tot matig zware klei op veen met daaronder de Pleistocene zandondergrond.

De teelaardelaag onder het maaiveld is bruin of grijsbruin van kleur en circa 0,05 m dik en bestaat uit zware zavel tot lichte klei. De teelaardelaag wordt opgevolgd door een kleilaag, variërend in dikte van circa 0,25 tot 0,30 m. Deze klei is grijsbruin tot donkerbruin van kleur en is licht tot matig zwaar van textuur. In een enkel geval wordt de kleilaag onderbroken door een dunne zandlaag.

De kleilaag gaat geleidelijk over in een laag van donkerbruin half veraard tot veraard veen met een dikte variërend van 0,15 tot 0,40 m. Deze veenlaag gaat geleidelijk over naar een laag venig zand met een matig tot zeer sterk humeuze structuur. Deze laag is donkerbruin tot bruin van kleur.

Bij enkele boringen (nrs. 3, 4 en 5, zie bijlage 2) is er een scherpe overgang zichtbaar van het venige matig humeuze of koffiebruine zand (B-horizont; inspoelingshorizont) naar de schone gele zandondergrond (C-horizont). Deze C-horizont bestaat uit matig fijn zand.

Bij de vijf uitgevoerde boringen werd een onverstoord bodemprofiel aangetroffen, die onderling een grote gelijkenis vertoonden wat betreft de gelaagdheid, de dikte van de lagen en de bodemsoort.

3.2.2 Archeologie

Tijdens het booronderzoek zijn geen vondsten aangetroffen.

3.2.3 Conclusie veldonderzoek

In het plangebied zijn 5 boringen uitgevoerd op circa 1824 m2. Tijdens het booronderzoek werd aangetoond dat de bodem in het plangebied onverstoord is. Er zijn geen vondsten of grondsporen aangetroffen.

4 Evaluatie

4.1 Samenvatting en conclusie

Dhr. Bouwmeester heeft aan Grontmij Nederland bv opdracht gegeven tot het uitvoeren van een archeologisch onderzoek ten behoeve van een nieuw te bouwen stal. Het onderzoek vindt plaats op een locatie met een oppervlakte van circa 1824 m².

Doel van het onderzoek is het verkrijgen van inzicht in de bodem en geologie van het plangebied en het opsporen en in kaart brengen van eventueel aanwezige archeologische vindplaatsen.

Uit het bureauonderzoek blijkt dat in het gebied een middelhoge trefkans bestaat voor het vinden van archeologische resten uit de Steentijd tot de Nieuwe Tijd. Hiervan zijn echter geen sporen of aanwijzingen gevonden in de boringen.

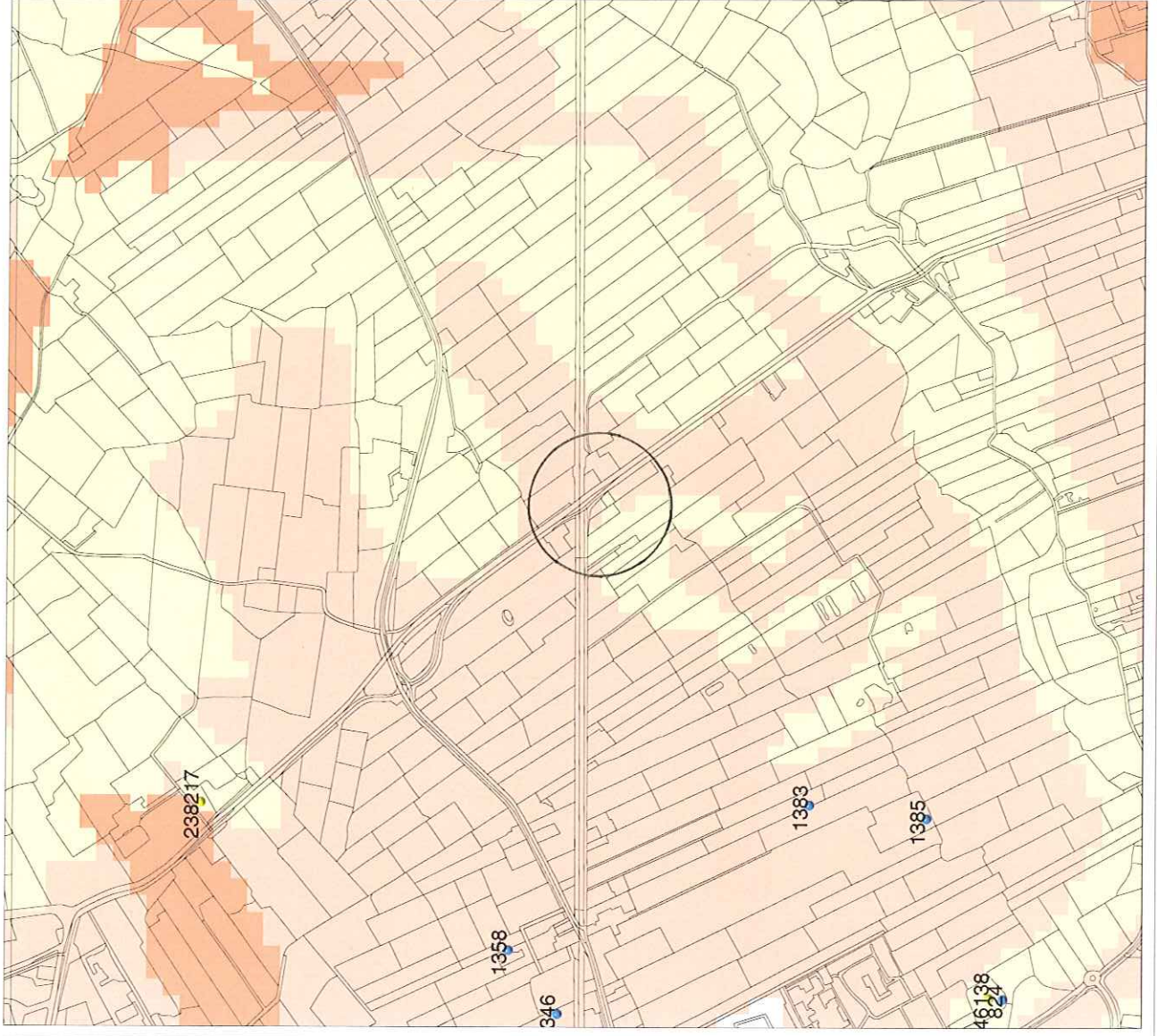
Het bodemonderzoek wijst uit dat de bodem onverstoord is.

4.2 Aanbeveling

Naar aanleiding van de resultaten van het archeologische onderzoek kan worden geconcludeerd dat er geen aanleiding is om te veronderstellen dat zich binnen de plangebieden archeologische waarden bevinden. Hiermee lijken de plangebieden vrij van beperkingen ten aanzien van graafwerkzaamheden. Hoewel er geen beperkingen zijn tijdens graafwerkzaamheden, willen wij u erop attenderen dat het onderzoek is gebaseerd op een steekproef (overeenkomstig de richtlijnen). Indien tijdens de uitvoering onverhoopt archeologische resten worden aangetroffen, dient direct contact te worden opgenomen met het bevoegd gezag, de provinciaal archeoloog van Friesland, dhr. dr. G. de Langen.

Bijlage 1

Locatie plangebied

Legenda

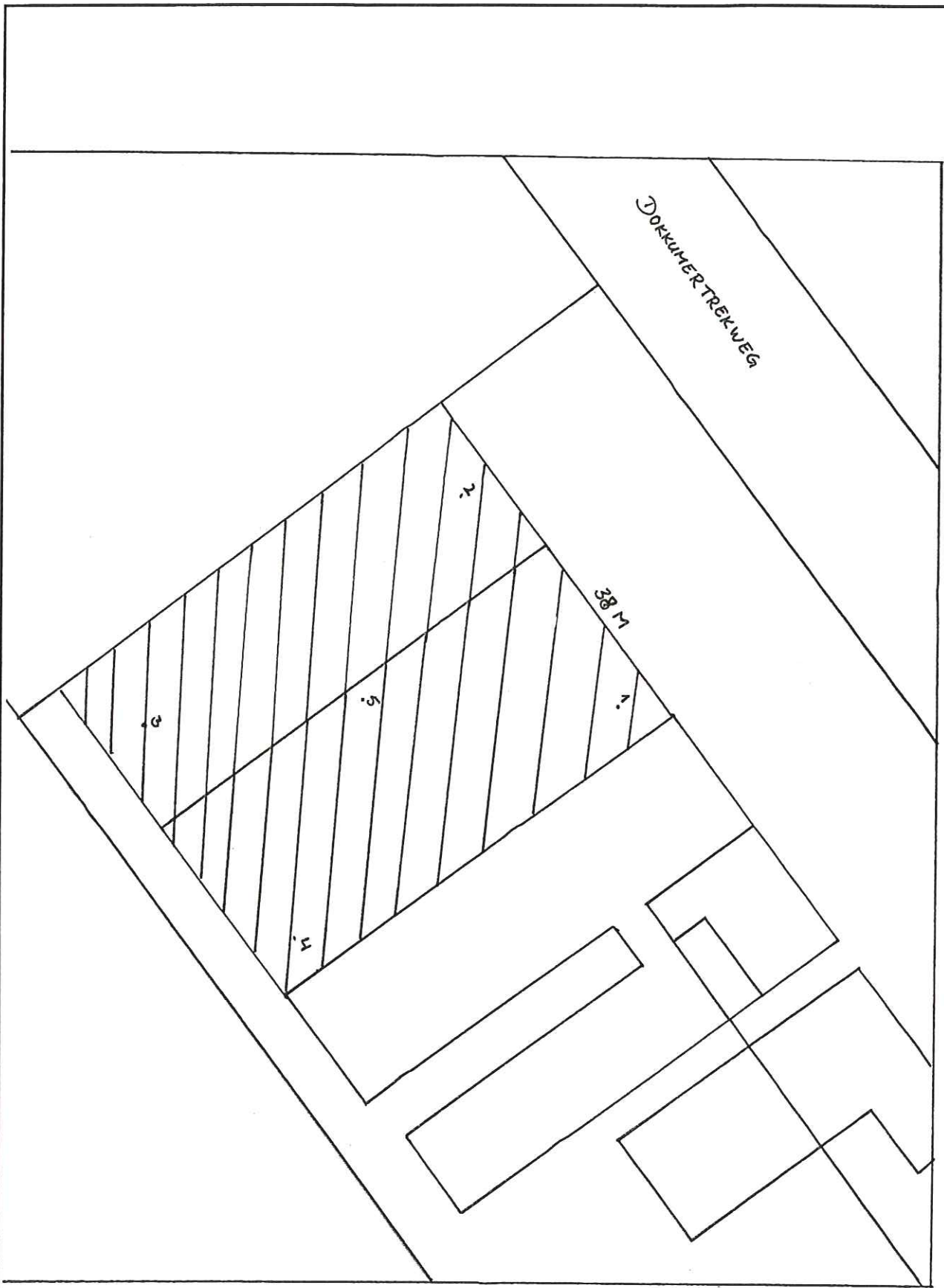
- WAARNEMINGEN
    -
  - VONDSTMELDINGEN
    -
  - TOP10 ((c)TDN)
  - PLAATSNAMEN
- IKAW
- zeer lage trefkans
  - lage trefkans
  - middelhoge trefkans
  - hoge trefkans
  - lage trefkans (water)
  - middelhoge trefkans (water)
  - hoge trefkans (water)
  - water
  - niet gekarteerd
- PROVINCIES

Bijlage 2

Locatie Boringen

25 M

Schaal 1:500

Locaties Boringen

Bron: veldwerk Grontmij april 2005

 Grontmij

bijlage: 3
PN: 188435

Bijlage 3

Literatuurlijst

Bijlage 3

Literatuurlijst

- Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000, Blad 6 Oost Leeuwarden; Stichting voor Bodemkartering, Wageningen 1981.
- Grote Provincie Atlas, schaal 1:25000, Friesland; Wolters-Noordhoff Atlasproducties Groningen, 1991.
- Grote Historische Atlas van Nederland, schaal 1:50.000, 2 Noord-Nederland, 1830-1855, Wolters -Noordhoff Atlasproducties, 1990.
- ANWB Topografische Atlas, schaal 1:25.000, Friesland, ANWB Media, Uitg. Bart Bennis, 2004.

www.grontmij.nl